

שכירת פועלים

Week One

בבא מציעא פ"ג משנה וגמרא
בבא מציעא ירושלמי
קצות החושן של"א א'
נתיבות המשפט של"ב א'

THE
NIGHT SEDER
BAIS MEDRASH
TAILORED TO FIT YOUR SCHEDULE AND YOUR NEEDS

בבא מציעא פ"ג משנה וגמרא

על צ" כחפיו וקורין אותו גלשון
אשכנז גלגל וראשו של מטה ארוך
וכשעומד לפוש מנינו צקרקע: משלם
בוליה. שפשיעה היא שהרצה צמשא
שני בני אדם: שקולאי. נושאי
משאות ומצרו ליה שלא צמקוס
מדרון וצפשיעה אי נמי צדיגלל:
בדרך טובים. לפנים משורת הדין:
וארחות צדיקים תשמור. ספייה
דקרא הוא:

הדרן עלך השוכר את האומנין

השוכר את הפועלים: אינו יכול

לכופן. צגמרא פריך

פשיטא: מתיקה. ליפתן: בשעתו.

צעת מלכותו דמלך והדין הוא⁷:

השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב 'מקום שנהגו שלא
להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן' 'מקום שנהגו לזון זיון
לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה' 'מעשה בר' יוחנן בן מתאי
שאמר לבנו צא שבור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות וכשבא
אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה
בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא
עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם
עלי אלא פת וקמנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא
היה צריך לומר הכל כמנהג המדינה: גמ' פשיטא לא צריכא
דמפא להו אאגריהו מהו דתימא אמר להו הא דמפאי לכו
אאגריכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי קא משמע לן דאמרו
ליה האי דמפת לן אדעתא דעבדינן לך עבדתא שפירתא אמר ריש לקיש
פועל

שהם בני אברהם יצחק ויעקב. וסעודתו של אברהם גדולה משל שלמה כדמפרש צגמרא⁸: עד שלא התחילו במלאכה. דאין כאן
אלא דברים ודברים אין צהם (3) משום מחסרי אמנה דאילו משהתחילו לא תוכל לחזור: גמ' דמפא. הוסיף על שכן משאר פועלין:

כג בבא מציעא תלמוד בבלי עמוד מס 177הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ותו לציתו מן המלאכה משלו וזר יצאת הכוכבים לפי שחזרה
להתצטל צשציל החזרה שאינה
זשל צעה"צ⁹ דזמן המלאכה

פועל בכניסתו משלו ביציאתו משל בעל
הבית שנאמר¹⁰ תזרח השמש יאספון ואל
מעונתם ירבצון יצא אדם לפעלו ולעבודתו
עדי ערב וליחזי היכי נהיגי¹¹ בעיר חדשה
וניחזי מהיכא קא אתו בנקוטאי איבעית
אימא דאמר להו דאגריתו לי כפועל
דאורייתא דרש רבי זירא ואמרי לה תני רב

כג בבא מציעא תלמוד בבלי עמוד מס 178הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

כת"י
טעו
המה
מורס
צ
עמה
משר
ג
גוסף
חגד
ורא
הוג
לעמ
1
ורב
1
הגה
דש
הרי
וברי
ובכ
1
בכת

שלא (א) מקום שנהגו לזון. כתב צמח"ד (סימן כנג) ז"ל: הולאות שלו, שהרי שמעון מודה לו שאין ראוי למח שטר גדול ראובן שטר את שמעון עבור עשרה זהובים שילך לו למדינה פלונית אל לוי ומסר לו כחבים כו' ויחזור למוך ג' שצופות, וקודם שיצא שמעון לדרכו הלך ראובן גם כן ללד אחר, וכשראה שמעון ללאת לדרכו אמר לאחד או לשנים מבני העיר ראובן שכרני כך וכך וצדעתי שיתן לי מקודם ההולאות על הדרכו צהליכה וצמורה כו', סובר אני שיחזיר לי ההולאות מלמד השכר שקצב לי וחזר ועשה שליחותו וחזר מראובן הולאות, השיי ראובן על הולאות לא היה דעתי ובשניל כך קצבתי לך עשרה זהובים לשכרך אלמלא כך לא היה ראוי למח לך עשרה זהובים ושמעון טוען מנהג כל השוכרים כה"ג שימנו לעולם הולאות ללד השכירות ככה יעשה לי גם כן, הדין עם מי. משונה יראה דהדין עם ראובן מאותו טעם שהוא טוען דהדמים מודיעים ששכרו על החצי ולא יפסיד כלום, ויטול האריס שלישי, והשתות הנשאר של נוטע שהרי סילק עצמו ברצונו, מיהו לא יוכל להסתלק בלא רשות בעל השדה (נ"י פרק המקבל).

ד כל שתלן שנוטל החצי בפירות כך נוטל החצי בגפנים שהזקינו, אבל אם שטפן נהר או עקרון הרוח אין לו בהם אלא רביע.

ה טען האריס שהתנה שיטול החצי, ובעל השדה טען שלא התנה אלא ליתן לו השלישי, הולכים אחר מנהג המדינה.

הלכות שכירות פועלים

שלא השוכר פועלים ינהג עמהם כמנהג המדינה

ובו ג מפעים

א השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב, מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב, אינו יכול לכופן אפילו הוסיף על שכרן, כיון שלא התנה כן בשעה ששכרן. הגה: לא היה מנהג בעיר או שאמר להן אני שוכר אתכם כדין תורה, חייבין לצאת מביתם בזריחת השמש ולעשות מלאכה עד צאת הכוכבים (טור ס"ד), ובערב שבת מקדים עצמו לביתו שיוכל למלאות לו חביות של מים ולצלוח לו דג קטן ולהדליק את הנר (שם ס"ה בשם הירושלמי). לא היה מנהג בעיר אבל רוב אנשי העיר באין ממקום שיש שם מנהג, אזלינן בתר מנהג העיר שבאו משם. הלך ממקום שנהגו להשכים ולהעריב למקום שנהגו שלא להשכים ולהעריב או איפכא, אזלינן בתר המקום ששכר שם הפועלים (נ"י ר"פ הפועלים בשם ירושלמי). ואינו קרוי מנהג אלא דבר השכיח ונעשה הרבה פעמים, אבל דבר שאינו נעשה רק פעם אחת או שני פעמים אינו קרוי מנהג (ריב"ש סי' תעה).

ב (א) מקום שנהגו לזון יזון, לספק בגרוגרות או בתמרים וכיוצא בהם יספק, הכל כמנהג המדינה.

היינו היכא דליכא רובא או חוק"מ דמסייע לדמים, אבל אי איכא חוקה או רובא בהודעת דמים אמרינן שפיר הדמים מודיעים, ונדון דידן נמי איכא חוקה ממון לראובן והדמים מודיעים לו ג"כ, ואפי' אח"ל דמה שהוא מנהג המקום שהשוכרים נותנין הולאות כה"ג חשיב כמו רוב

ג^ב השוכר את הפועל^א ואמרו לו כאחד וכשנים מבני העיר, מחשבין היתר שבשכירות והפחות שבשכירות ומה שביניהם נותן החצי, כגון אם היתר בשש והפחות בארבע נותן להם חמש.

שלב דין האומר לשלוחו צא ושכור לי פועלים ושכרן יותר ממה שאמרו לו ובו ז' סעיפים

אמר לשלוחו צא ושכור לי פועלים בשלשה והלך ושכרן בארבעה, אם אמר להם השליח שכרכם עלי, נותן להם ארבעה ונוטל מבעל הבית שלשה ומפסיד אחד מכיסו, ויש אומרים אם כל הפועלים אינן נשכרים רק בארבע, הבעל הבית נותן לשליח כפי מה שההנהגה (טור ס"א ועיין בב"י), ואם אמר

צריבעה מהו דמיא דא"ל דאדעתא דלא יהצינא לך צאילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי. וכן הוא בטור ושו"ע (סימן שך סעיף ה). ובכל הני דאמרין אין הלשון קוטר ואפילו הכי לא אמרינן הדמים מודיעין אלא דלא מהני הודעת דמים נגד המנהג. ואע"ג דמהני נגד רוב לא מהני נגד סתם מנהג דהא מנהג עדיף דלא אזלינן בחר רובא להוציא ממון ואלו בסתם מנהג אזלינן בחריה להוציא ממון. ואם דעמו אינו על דרך המנהג הו' ליה לפרושי בהדיא וכמו שאמרו בריש פרק המקבל, ואם כן הוא הדין בהולאות אם מנהג כל השוכרים כהאי גוונא שיחנו לעולם הולאות כדון דהה"ד אין הדמים מודיעים, וז"ע.

ב) השוכר את הפועל. כתב הרא"ש בפרק נערה (כתובות פ"ד ס' לב) אחר אלמנה רב אמר שמין מה שעליה וכו', מ"ט כי אקני לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא למישקל ולמיפק לא אקני לה, רב כהנא מחני וכן בלקיט וכו', לקיט הוא עני המלקט צדיחו של צעה"צ ואוכל פת של עצמו ומסייע לבעה"צ במלאכתו, ובעה"צ מהנהג לפעמים במאכל ובמשחה ופעמים נותן לו מלבוש אבל אין לו שר קצוב ואם יא' מעצמו מפשיט בגדיו מעליו. אבל שכיר שנשכר אלל צעה"צ לזמן ידוע וקנה לו בגדים אם יא' תוך זמנו כהאי דאמרין פועל חוזר בחצי יום אדעתא דהכי לא יהיב ליה אבל אם יא' בזמנו כיון דידע צעה"צ דאורחיה דשכיר למיפק בזמניה איבעי ליה לאתנויי ומדיהיב לי בסתמא גמר ומקני ליה ולהכי נקט לקיט ולא נקט שכיר כהאי דלקמן לקיט כהן בישראל לא ליכול עכ"ל. ובשו"ע השמיט הך דינא דלקיט וגם ברמז"ס השמיטו ולא ידעתי למה. ובר"ק סוף פרק נערה (כתובות נד, א) הביא הך דינא דלקיט, וז"ע.

ג) ואמרו לו כאחד וכשנים מבני העיר. כתב הרב המגיד (פ"ט מהלכות שכירות הל' ב) וז"ל: וכמו הרמב"ן והרשב"א דכן הדין כיוצא בזה צמי שאמר כדשיימי צי תלמא, א"נ דפסק לפי דמים שמוכרין צעיר וכן כיוצא בזה בכולן משמנין ציניהן. וסנו בתוספתא (ב"מ פ"ו ה"ה)

לענין הפוסק על הפירות הנותן מעות לחצירו ליתן לו פירות בגורן חייב להעמיד לו כשער צינוני איהו שער צינוני, היו מהלכות משמנה מחשע מעשר נותן לו מחשע עכ"ל. והא דאמרין ר"פ האומנין (ב"מ עו, א) דהיכא דפועלים מתגרי צג' וצד' אין לו אלא כפחות שצפועלים, וכ"כ הר"ק (שם עו, א) דדעתיה דאינש אחרעא זילי ולא אמרינן שיתן כדרך המלוע, כזר כתב הריטב"א שם צהא דאמרו לא צריכא דאיכא דמתגרי בתלמא ואיכא דמתגרי צד' וז"ל: וכיון דכן ידע על המחמנה ולית להו אלא תלמא ואפי' רובא צד' ומיעוטא צג' שאין הולכין בממון אחר הרוב וה"ה היכא דמתגרי מג' מד' מה'. ואע"ג דאמרין צאידך

פירקא השוכר את הפועל כא' וכשנים מבני העיר משמנין היינו משום דאמר כא' וכז' מבני העיר, אבל בשוכר סתם או כשעושה מלאכה שלא בקצינה אין לו אלא כפחות שצפועלים הוצא צשיטמ"ק. וקשה דהא בפוסק על הפירות ליתן לו בגורן דהתם אינו מוכיר מוכרין כלל ואפי"ה מחויב ליתן כשער צינוני ועיין לחם משנה (פ"ט מהל' שכירות הל' ג) שהניח זה צ"ע. ובראיה דודאי כששוכר פועל בסתם ואינו מוכיר כלל לומר לפי דמים ששוכרין צעיר א"כ אין לו אלא כפחות ואפילו כמיעוט דזיילי וכמ"ש ריטב"א. אבל באומר כא' וכשנים מבני העיר דנחית לשומא של בני העיר דעמו אשומא דבני העיר וה"ל כאומר כדשיימי לכן דעמו אמיעוט וכמ"ש הרמב"ן והרשב"א. אמנם כשפוסק על הפירות שיתן לו בגורן דהשחא ליכא שער כלל אלא הכוונה על שער הגורן וה"ל כאומר על שער שגורן, וכל שאומר על שער שיהיה הרי אין השער אלא על ידי בני העיר וה"ל כאומר כדרך שמוכרין צעיר ומש"ה דעמו אמיעוט. אבל בלעזר כהאי דשוכר את הפועל וכזר נשכרין פועלים בפחות אין לו אלא בפחות וזה ברור. ולפי"ז צפועלין נמי אם שוכר פועל השחא ואומר לו שיצא בקציר כיון שהוא על שער שיעמוד בקציר דהא השחא לא הו' שער כלל לזמן הקציר, וה"ל כמוכיר שער שיעמוד בקציר ודעמו אמיעוט כמו בפוסק על הפירות שיתן לו בגורן, וזהו ראיית הרמב"ן והרשב"א דפוסק לפי דמים שמוכרין צעיר דדעמו על המיעוט מהא דפסק על הפירות ליתן לו בגורן, אע"ג דגבי גורן לא הזכיר כדרך שמוכרין צעיר ה"ל כמוכיר כיון דדעמו על השער שיהיה בגורן שהוא לעמיד והוא השער ע"י בני העיר ה"ל כאומר כדרך שמוכרין צעיר וכמ"ש, ודו"ק.

משפט האורים ביאורים הלכות שכירות פוע

שלב

[סעיף ג'] א אין לעתם חלל שיתן. עסמיע קין חי זכניה

ויען זכס חים כי שריג וזחיה שס וזחולר לחסי סומכג זכיר

[אוצר החכמה 1234567]

סכל הסוכרים כותרים שכירות חון סהוללה וייו אחריק הדמים מודיעים

זכלהיח כי שליח חום עיו מהל דמקום שנסגו לזון חון חף דמסל לחו

חלגריהו ולא אחרי הדמים מודיעין עיש ויפה הקסה ולזה כראה דסחיה

מיירי דחף לפי דצרי הסועל יס זו סיכוי מסומכג סכולס מפסרין עלמן על

סהוללה וכותרין קודם הסליחות כדמסוע לסון סחסי שס עיש וסכא סלח

חצג ליתן סהוללה קודם ולפי דצרי שריהם יס זו סיכוי מסומכג לזה

אחריק הדמים מודיעין: ב אין לסס חלל ג'. זכלהיח סקסה דמיס מחרמן

דסי סייז סעיק עיו דמקום ספיקא חייז לסלס מועס דקרקע זחוקת זמלי

נתיבות המשפט לורברבוים, יעקב בן יעקב משה עמוד מס 363 הודפס עיי תכנת אוצר החכמה